
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ НЕПРЯМИХ МАТЕРІАЛЬНО-ПРАВОВИХ ПРЕЗУМПЦІЙ

Котуха Олександр Степанович

*Львівська комерційна академія,
старший викладач кафедри цивільного права та процесу*

Будь-яка наукова дослідницька праця повинна мати власну, ґрунтовну методологію, яка найбільш адекватно відповідає предмету дослідження.

Назва наукового терміну «методологія» походить від грецьких слів *methodos* (метод) та *logos* (вчення), у буквальному своєму значенні означає вчення про метод [1, 39]. Протягом багатьох століть відбувалась трансформація поняття «методологія», що зумовило різні підходи до тлумачення його змісту. У широкому розумінні методологія – це система принципів і способів організації та побудови теоретичної та практичної діяльності, а також вчення про дану систему [2, 642].

Філософська наука під методологією розуміє як сукупність підходів, способів, методів, прийомів та процедур, що застосовуються у процесі наукового пізнання й практичної діяльності для досягнення наперед визначеної мети [3, 374].

Однак, вона не є «сукупністю», простим поєднанням теоретико-світоглядних концепцій, принципів, методів та засобів пізнання, вироблених окремими галузями науки, а є явищем інтегральним, «зводом законів» наукового пізнання, який «об'єднує низку компонентів: світорозуміння й фундаментальні загальнотеоретичні концепції, загальні філософські закони й категорії, загальні й конкретно наукові методи» [4, 46-47].

У контексті наукового дослідження непрямих матеріальних презумпцій у галузевому правовому регулюванні методологія визначається як концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про непрямі матеріальні презумпції та їх застосування.

З позицій теорії держави і права методологією вважають багаторівневу, інтегральну систему вихідних для науки про державу і право фундаментальних світоглядних принципів та різних методів, за допомогою яких пізнаються закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права, вдосконалюється понятійно-категоріальний апарат юриспруденції [1, 40].

Скакун О.Ф. визначає методологію теорії держави і права як систему концептуально-теоретичних підходів(методів) до явищ держава і права, реалізованих на основі знань про закономірності їх застосування за допомогою сукупності юридичних понять і категорій [5, 29].

Основною «структурною» одиницею методології є метод. Метод (від грец. *methodos* - дослідження) – це спосіб дослідження явищ, який визначає планомірний підхід до вивчення їх наукового пізнання та встановлення істини [6, 58].

Будь-яке наукове дослідження передбачає застосування не одного методу, а цілої системи методів, що дозволяє охопити та врахувати різні аспекти того чи іншого явища, розглянути та вирішити наукову проблематику у різних площинах. Дослідженню непрямих матеріальних презумпцій відповідає методологія, що являє собою сукупність принципів, методів і рівнів дослідження цієї правової категорії.

До числа принципів, що застосовуються для дослідження непрямих матеріальних презумпцій, є принципи всебічності, історизму, комплексності.

Застосування принципу всебічності у науковому дослідженні непрямих матеріально-правових презумпцій проглядається у тому, що ці правові категорії необхідно досліджувати як правові категорії у контексті їх взаємозв'язку та взаємодії з іншими співвідносними категоріями. Повнота та всебічність дослідження непрямих матеріальних презумпцій у галузевому правовому регулюванні забезпечується застосуванням такого підходу, який дозволяє розглядати презумпцію не у конкретному відокремленому сегменті правового регулювання, а у всіх юридичних аспектах, що формують загальне бачення досліджуваного явища.

Принцип історизму має бути покладений в основу аналізу стану розробки проблематики непрямих матеріальних презумпцій не тільки з точки зору сьогодення, але і з позицій минулого і передбачуваного майбутнього. Використання історичного підходу дає змогу простежити етапи та логіку змін у теорії презумпцій та їх правовому закріпленні; з'ясувати під впливом яких соціально-економічних та політичних факторів з'являлись певні правові презумпції.

На основі принцип комплексності презумпції досліджуються не тільки з юридичної точки зору, але і з позицій інших суспільних наук - філософії, соціології.

Найбільш прийнятною для наукового дослідження методів є така структурно-ієрархічна побудова системи методів:

- загальні (філософські) методи;
- загальнонаукові методи;
- приватнонаукові методи;
- спеціальні методи [7, 1112].

З огляду на викладене дослідження непрямих матеріальних презумпцій має теоретико-прикладний характер, що передбачає застосування цілої системи принципів та методів наукового дослідження.

Література

1. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина I. Актуальні проблеми теорії держави: Навчальний посібник (2-е вид., стереот.) / С.М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легуша, Н.М. Пархоменко, Т.О. Пікуля, Н.В. Пронюк. – К.: КНТ, 2008. – 288с.
2. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983г. – 840с.
3. Філософський енциклопедичний словник. — К., 2001.— 560с.

-
4. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права) / 2-е изд. - М.: Аванта+, 2001. — С. 46, 47.
 5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник. – Харків: Еспада, 2006. – 776с.
 6. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. – К.: АБУ, 2002. – 480с.
 7. Гусарев С, Тихомиров О. Методології науки поняття // Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. — Т. 1. — 1232с.

***Науковий керівник** - Кельман Михайло Степанович, професор кафедри теорії та історії держави та права Львівського державного університету внутрішніх справ України, кандидат юридичних наук, доцент.*